

Rondkijken bij de Raad voor Rechtsbijstand

'De advocaat zou de prikkel moeten hebben om prudent te declareren'

Tatiana Scheltema
journalist

De Raad voor de Rechtsbijstand Amsterdam voelt zich slecht begrepen. Advocaten klagen al langer over de beoordeling en afwikkeling van toevoegingsdeclaraties. Maar sinds de Leidraad Bewerkelijke Zaken beschikt men bij advocaten over nog minder krediet. Daarom ging het *Advocatenblad* eens kijken hoe de Raad nou werkt. Directeur Frans Ohm: 'Wij zijn er om subsidie te geven, maar we houden de advocaat ook een spiegel voor.'

Illustratie: Dmitry de Bruin

Medewerkers van de Raad voor de rechtsbijstand Amsterdam hebben het niet makkelijk. Neem de aanvraag van een advocaat bij een huurzaak. Vijftig euro, schrijft hij bij het lemma 'financieel belang.' Wat zou de advocaat daarmee bedoelen? De regel is: als het belang van de zaak minder is dan € 180 wordt er geen toevoeging toegekend. Afwijzen dus.

Als de advocaat had opgeschreven dat de zaak draait om achterstallig onderhoud door de verhuurder, reden waarom de huurder al twee jaar weigert een huurverho-

ging van € 50 per maand te betalen, was de toevoeging wél toegekend. Het financiële belang in een zaak mag immers gemeten worden over de twee jaar voorafgaand aan de toevoegingsaanvraag.

Kostbare tijd

De Raad voor rechtsbijstand Amsterdam draait overuren. Van de 105 medewerkers van de Amsterdamse Raad, verdeeld over twee teams, zijn de meesten 'beschikkers': zij beoordelen of een aanvraag wordt toegekend, afgewezen, of dat er nog extra vragen moeten worden gesteld. Een beschikker wordt geacht 6

zaken per uur af te handelen.

Op het moment is er een achterstand van vier weken bij de toevoegingsaanvragen, en tweeëneenhalve week bij het afhandelen van de declaraties. Deels ligt dat aan het toegenomen aantal aanvragen in de laatste paar jaar, deels aan de moeilijke arbeidsmarkt en grote doorstroming van personeel. Leider van Team A, Maurice Roelen: 'De verwachting was dat er na de invoering van de Vivalt, in 2006, minder aanvragen zouden zijn. Het tegendeel is het geval. Ook zie je dat meer advocaten een aanvraag doen, omdat ze niet

weten of cliënt in aanmerking komt.'

Dagelijks komen er gemiddeld 900 aanvragen binnen bij de Raad, waarvan 75 op last van de rechter. Onvolledige aanvragen, aanvragen waarbij de GBA-gegevens niet kloppen met die van de Belastingdienst, of aanvragen waar de advocaat met niet meer dan een paar vage kreten aangeeft wat hij gaat doen. Het zijn dit soort aanvragen waar de Raad soms wanhopig van wordt.

Sommige problemen kunnen met een eenvoudig telefoontje worden opgelost.

Maar het kost tijd, kostbare tijd die de medewerkers niet hebben. Beter is dus om problemen te voorkomen. Daarom organiseert de Raad periodiek introductieavonden waar beginnende advocaten met een geoliede presentatie in een stief uurtje door de aanvraagprocedures worden geloodst.

MBO+-mensen

Zo'n 35 advocaten geven midden september acte de présence bij de presentatie. Als het aanvraagformulier Uiterst bewerkelijke zaken wordt behandeld blijken er niet alleen beginnende advocaten in de zaal te zitten, maar ook advocaten die al jaren meedraaien en dagelijks met de gevolgen van de Leidraad te maken hebben. Zij hebben kritiek op de vragen die ze soms terugkrijgen van raadsmedewerkers. Die zouden niet alleen getuigen van geringe kennis van de rechtspraktijk, maar ook onnodig ingrijpen in de werkwijze van de advocaat.

'Het is een groot misverstand bij advocaten dat onze beschikkingen worden gemaakt door juristen,' zegt Jaap Le Mair, kwaliteitsmedewerker van de Raad. 'We hebben hier MBO+-mensen in dienst, van hetzelfde niveau als mensen die beschikken over bijvoorbeeld WW-uitkeringen.' En aan die mensen is een enorm tekort, vertelt hij. Onlangs nog zijn met veel moeite vier mensen aangenomen die het opleidingstraject van acht maanden in gaan.

Dat raadsmedewerkers vaak om extra informatie vragen, hangt vooral samen met de controlerende taak van de beschikkers. 'Het systeem is niet op vertrouwen gebaseerd,' zegt plaatsvervangend directeur Herman Schilperoort. Het hoofd Uiterst Bewerkelijke

Zaken (UBZ) Wim Smits vult aan: 'In een zaak van een bekende crimineel werd door de advocaat van verdachten die maar zijdelings in het dossier voorkwamen om een hogere toevoeging gevraagd dan voor de hoofdverdachte zelf. Dan willen wij wel weten waarom hij dat nodig vindt.'

Arrogant

Smits ziet de aanvragen allemaal langskomen. Ook de 'arrogante manier' waarop dat soms gebeurt. Smits: 'Zo van: "Als ik zeg dat de zaak ingewikkeld is, dan is dat ook zo." Maar wij moeten het wel controleren. Dat is nu eenmaal onze wettelijke taak.' Smits, wiens afdeling jarenlang wél ruimhartig extra uren toekende, moet moeite doen om het huidige beleid van de Raad uit te leggen. Sinds de invoering van de Leidraad Extra Uren

.....
'De arrogantie van: "Als ik zeg dat de zaak ingewikkeld is, dan is dat ook zo"'
.....

maakt de feitelijke of juridisch complexiteit een zaak bewerkelijk en niet de persoon van de cliënt. Aanbeland bij het kopje 'terug te voeren op persoonlijke omstandigheden van de cliënt' zegt hij: 'Ja. Dat is een moeilijke afweging.'

Ander voorbeeld: een zaak met een lopend dossier van 170 uur. "Vijfentwintig uur werd gevraagd voor het advies van een opvolgende advocaat, om een inschatting te geven. Het ging om staatsveiligheid; er was een staatsgeheim in het geding. Maar de tweede advocaat zei: ik geef cliënt dertig procent kans van slagen. Als het een betalende cliënt was geweest, had de beslissing bij

hem zelf gelegen. Nu ligt die bij de advocaat. En die schuift het door naar de Raad."

De vraag die de Raad in dit soort gevallen graag stelt is: als de cliënt zijn advocaat zelf zou moeten betalen, zou hij dan ook doorprocederen? Directeur Ohm: 'Een betalende cliënt let wél op de declaratie van de advocaat. Daar maak je afspraken over. Dat doen wij eigenlijk ook, dat is normaal. Als je je huis laat verbouwen, wil je ook weten wat het gaat kosten. Wij vinden dat de advocaat eigenlijk de prikkel zou moeten hebben om prudent te declareren. En de cliënt zou die prikkel ook moeten voelen.'

Klanttevredenheids-onderzoek

Toch zit de animositeit vanuit de advocatuur de raadmedewerkers niet lekker. 'Er is hier echt niemand die 's ochtends opstaat en denkt: ha, vandaag weer eens lekker advocaatje pesten,' zegt kwaliteitsmedewerker Jaap Le Mair, medewerker kwaliteit van de Raad. En directeur Frans Ohm: 'Wij zijn er om subsidie te geven. Maar we houden de advocaat ook een spiegel voor als het gaat om de wijze waarop hij zijn aanvraag moet toelichten. Aan ons de taak de doorlooptijden te verbeteren, want dat steekt terecht het meeste. Gelukkig is men tevreden over de wijze waarop de medewerkers informatie verschaffen en advocaten te woord staan, blijkt uit ons klanttevredenheidsonderzoek.'

De administratieve last die nu eenmaal gepaard gaat met controle heeft de Raad wel aangezet om na te denken over alternatieve methodes om advocaten te controleren. Ohm: 'Zes jaar geleden hebben wij al eens geopperd om steekproefsgewijs te controleren of de aanvragen klopten. Dat plan is

destijds, mede door een groep vanuit de VSAA (Vereniging Sociale Advokaten Amsterdam), afgeschoten, omdat wij vonden dat als uit de steekproef bleek dat bijvoorbeeld 5% ten onrechte op toevoegbasis was geholpen, 5% van wat er betaald is zou moeten worden ingehouden. De kantoren zouden de controle dus intern beter moeten gaan organiseren. Hetzelfde geldt voor het

.....
'Aan ons de taak de doorlooptijden te verbeteren, want dat steekt terecht het meeste'
.....

declareren van een gefixeerd bedrag. "Geef ons vijftigduizend euro per jaar, dan hoor je ons niet meer" – een idee dat je nu ook weer hoort. Dat zou je in de aanvraagfase kunnen doen, of in de vaststel-fase. Maar er zou hoe dan ook toch gecontroleerd moeten worden of de gelden terecht worden besteed. Het is zeker de moeite waard om opnieuw te bekijken hoe slimmer controleren de administratieve lasten kan verlichten. Dat is een uitdaging die de nieuwe gefuseerde Raad aangaat.'

Sinds de invoering van de Leidraad zijn de Raden in gesprek met de Orde en het ministerie van Justitie om de scherpe kantjes van de Leidraad bij te schaven, zegt Frans Ohm. Volgens hem is er ook afgesproken om de Leidraad in samenwerking met de portefeuillehouders rechtshulp van de Raden van Toezicht beter uit te leggen aan de advocatuur. Wanneer dat precies zou gebeuren is bij het ter perse gaan van dit artikel niet bekend.